

Düsleksiaga inimeste tugevused ja anded ning nende rakendamine täiskasvanute hariduses

*Düsleksia ja andekuse seos
täiskasvanutel.*

Eesti Lugemisühing

Kadi Lukanenok

2025-2026

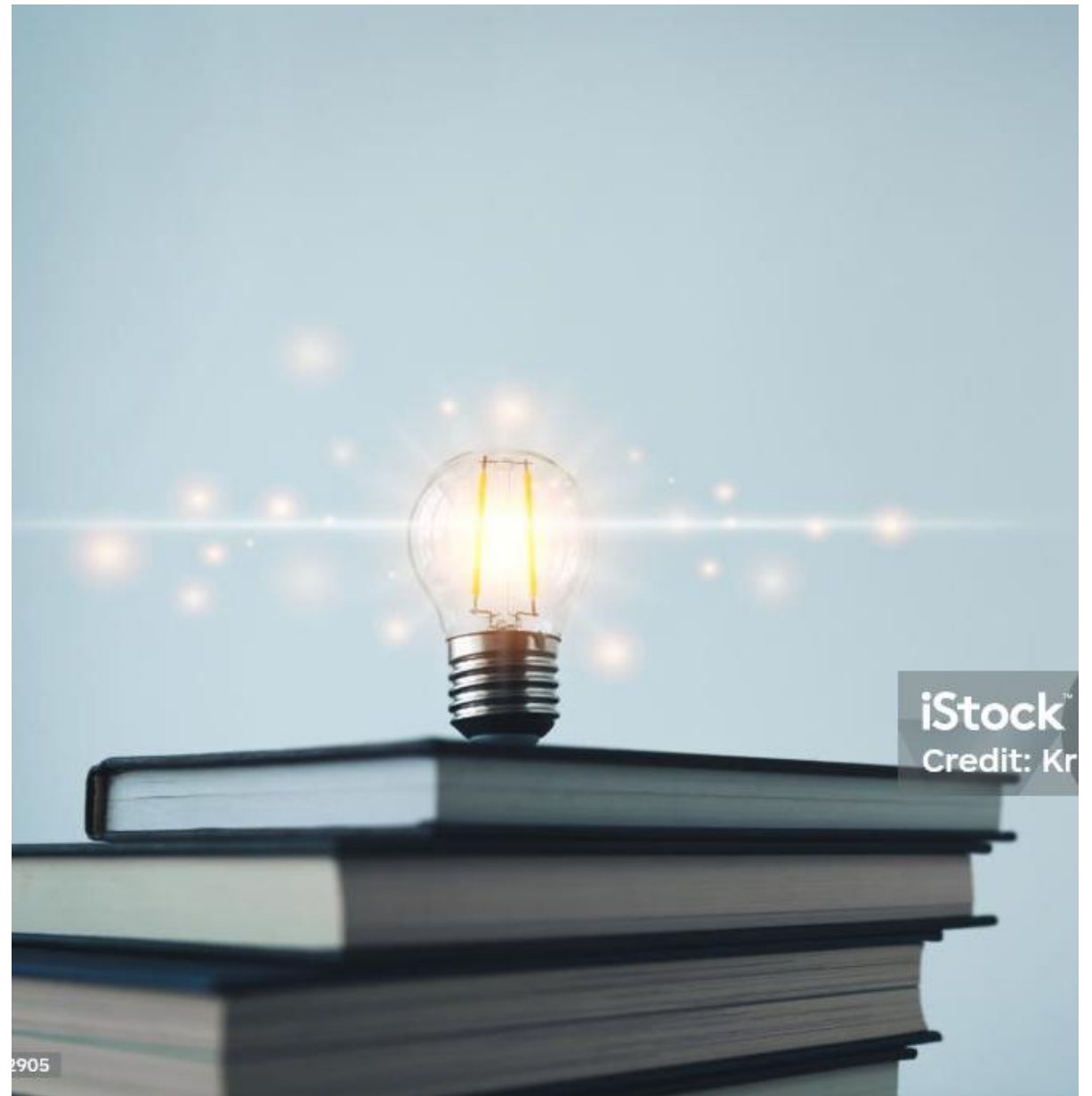
Teemad

I osa

Düsleksia tugevused ja nende rakendamine haridusprotsessis

II osa

Düsleksia ja andekus

I osa

**Düsleksia tugevused ja
nende rakendamine
haridusprotsessis**

I osa

1. Sissejuhatus
2. Düsleksia ümbermõtestamine: puudujäägist tugevuseni
3. Düsleksiaga inimeste põhilised kognitiivsed tugevused
4. Loovus ja innovatsioon
5. Tugevad suulised ja jutustamisoskused
6. Mustrite äratundmine ja süsteemne mõtlemine
7. Empaatia ja emotsionaalne intelligentsus
8. Praktilised rakendused hariduses
9. Abitehnoloogia kasutamine kognitiivsete võimete arendamisel
10. Kokkuvõte ja edasised suunad

I osa Düsleksia tugevused ja nende rakendamine haridus- protsessis

1. Sissejuhatus

- Düsleksia on laiem kui lihtsalt lugemisprobleem.
 - Düsleksiaga õppijatel on ainulaadsed kognitiivsed tugevused.
- Tugevuste märkamine ja rakendamine haridusprotsessis on oluline.

I osa

Düsleksia tugevused ja nende rakendamine haridus- protssis

2. Düsleksia ümberrõtestamine:

- Traditsiooniline suhtumine: keskendumine nõrkustele.
 - Uus suhtumine: kognitiivsete eeliste esiletõstmine.
 - Kasu: motivatsioon, kaasatus, edu.
- Ärge keskenduge ainult nõrkustele, vaid kasutage kognitiivseid tugevusi.
- Tähtsus õpetajatele ja hariduspoliitikale.

I osa

Düsleksia tugevused ja nende rakendamine haridus- protsessis

3. Düsleksiaga inimeste peamised kognitiivsed tugevused

- Tugev visuaal-ruumiline mõtlemine.
 - Terviklik, „suure pildi“ mõistmine.
- Rakendus: teadus, disain, inseneriteadused.

I osa Düsleksia tugevused ja nende rakendamine haridus- protsessis

4. Loovus ja innovatsioon

- „Kastist välja“ mõtlemine.
 - Head probleemide lahendamise oskused.
 - Kasulik loome- ja teadus- ning tehnikavaldkondades.
-
- Düsleksiaga inimesed hiilgavad sageli probleemide loomingulise lahendamisega.
 - Head näited kunsti, disaini, tehnika ja interpreteerimise valdkondadest.

I osa

Düsleksia tugevused ja nende rakendamine haridus- protsessis

5. Arenenud verbaalsed võimed ja suhtlemisoskus

- Ladus verbaalne suhtlemine.
- Hea jutuvestmisoskus.
- Võime verbaalselt kaasahaaravalt väljendada oma ideid.
- Kasulik esitlustes, debattides, grupiaruteludes jm.
- Rakendusvõimalused: esitlused, väitlused, selgitused, debatid.

I osa

Düsleksia

tugevused ja nende rakendamine haridus-protssis

6. Mustrite märkamine ja süsteemne mõtlemine

- Võime näha ideede vahelisi seoseid ja suhteid.
 - Oskus ideid ühendada ja näha seoseid.
 - Silmapaistvad oskused seoseid luua ja hoida.
- Meetodid: kontseptsioonikaardid, visuaalne õppimine.
- Kasulik loodusteadustes, matemaatikas, mudeldamises ja interdistsiplinaarsetes projektides.

iStock
Credit: S

I osa

Düsleksia

tugevused ja nende rakendamine haridus-protsessis

7. Empaatia ja emotsionaalne intelligentsus

- Kõrge emotsionaalne intelligentsus.
 - Potentsiaal juhtimiseks ja meeskonnatööks.
 - Suur tundlikkus kaaslaste tunnete suhtes.
-
- Oskus rühmatööde kaudu õppida.
 - Kasulik meeskonnatöös ja protsesside juhtimisel klassiruumis.

I osa Düsleksia tugevused ja nende rakendamine haridus- protsessis

8. Praktiline rakendamine hariduses

- Projektõpe ja „käed küljes“ õppimine.
 - Visuaalsed abivahendid ja multisensoorne õppimine.
 - Rollimängud, katsed, loomingulised ülesanded.
-
- Projektipõhine õpe loovuse võimendamiseks.
 - Visuaalsed abivahendid ja praktilised tegevused visuaal-ruumiliste tugevuste toetamiseks.

I osa

Düsleksia tugevused ja nende rakendamine haridusprotsessis

9. Abitehnoloogia kasutamine kognitiivsete koormuse vähendamiseks

- Kõnetuvastuse programmid, audioraamatud, mõttekaardid.
 - Vähendab kirjaoskuse olemusest tingitud barjääre.
 - Vähendab kognitiivset koormust.
- Kõnetuvastus ja mõttekaardistamise tööriistad kirjaoskuse barjääride vähendamiseks.
- Abistab raskematele probleemidele keskendumisel.

I osa

Düsleksia tugevused ja nende rakendamine haridusprotsessis

10. Kokkuvõte ja edasised suunad

- Düsleksia = erinev, mitte puudulik.
 - Tugevustel põhinev õpetamine suurendab õppija enesekindlust.
 - Kaasavast haridusest saavad kasu kõik õppijad.
-
- Tugevustel põhinevate lähenemisviiside eeliste esitamine.
 - Julgustage kasutama õpetamismeetodeid, mis kaasavad õppijate erinevaid andeid.

iStock™
Credit: izus

II osa

Düstleksia ja andekus

II osa

1. Sissejuhatus
2. Mis on andekus?
3. Topelt erakordsed õppijad: düsleksia ja andekuse koosinemine
4. Võimalikud raskused
5. Andekate düsleksiaga täiskasvanute tugevused
6. Toetusmeetodid ja edasised suunad
7. Kokkuvõte

1. Sissejuhatus

- Andekus viitab erakordsetele intellektuaalsetele või loomingulistele võimetele.
- Kuidas need omadused saavad koos esineda ja miks on koosinemine oluline?
- Traditsioonilised vaated jätavad sageli topelt erakordsuse tähelepanuta.
- Peamine sihtrühm: haridustöötajad, psühholoogid, pered.

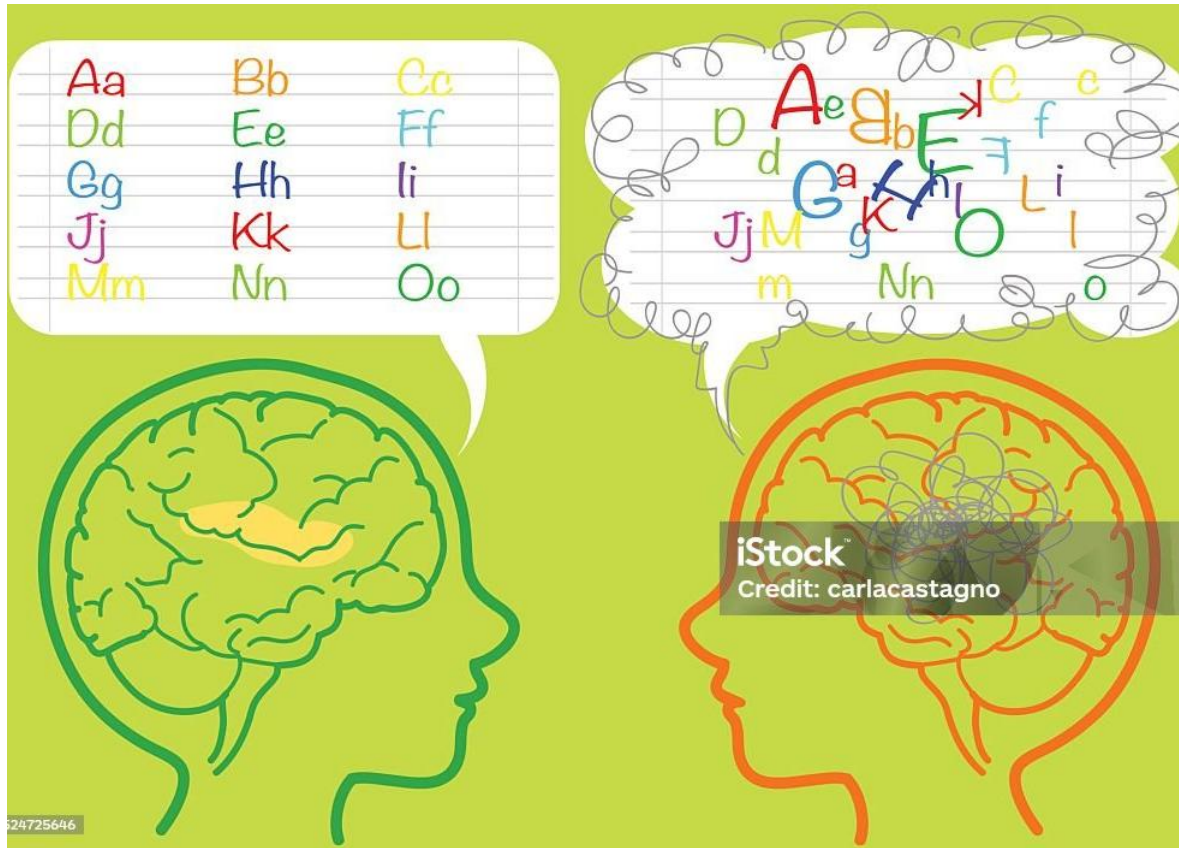
2. Mis on andekus?

- Märkimisväärsed kognitiivsed oskused, loovus, probleemide lahendamine.
- Keskmisest kõrgemad intellektuaalsed ja loomingulised võimed.
- Tunnused: uudishimu, hästi arenenud arutlemisoskus, kõrge motivatsioon. Hõlmab ka emotsionaalseid ja kunstilisi andeid, mitte ainult akadeemilist edu.
- Mõõdetakse vaimse võimekuse testidega, hinnatakse loovustestide, vaatluste ja seniste saavutuste ja tulemuste abil.

3. Topelt erakordsed õppijad: düsleksia ja andekuse koosesinemine

- Düsleksia ja andekus võivad koos esineda, moodustades ainulaadse kombinatsiooni.
- Ebahütlane oskuste tase: tugev mõtlemisoskus + nõrk kirjaoskus.
- Emotsionaalsed aspektid: stress, ärevus, madal enesehinnang.
- Nii raskused ja kui ka tugevused vajavad individuaalset lahendamist ja toetamist

4. Võimalikud raskused

- Akadeemilised raskused ja edukuse langus.
- Pettumus traditsioonilises haridus- või töökeskkonnas.
- Ärevus, madal enesehinnang ja motivatsiooniprobleemid vale diagnoosi või arusaamatuste tõttu.
- Vale diagnoos ja tähelepanuta jäetud potentsiaal.
- Edukuse langus vaatamata suurele potentsiaalile

5. Andekate düsleksiaga täiskasvanute tugevused

- Loov mõtlemine ja innovatsioon.

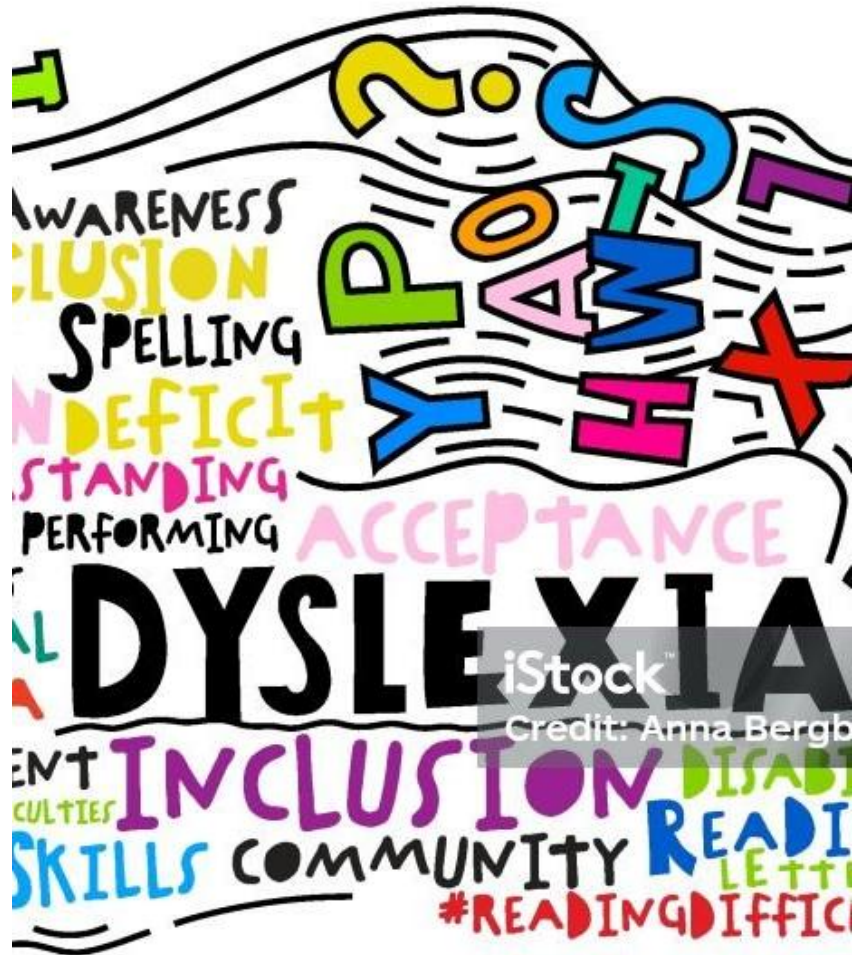
- Tugev visuaal-ruumiline mõtlemine.

- Uuenduslik lähenemine probleemide lahendamisele.

iStock™
Credit: robuart

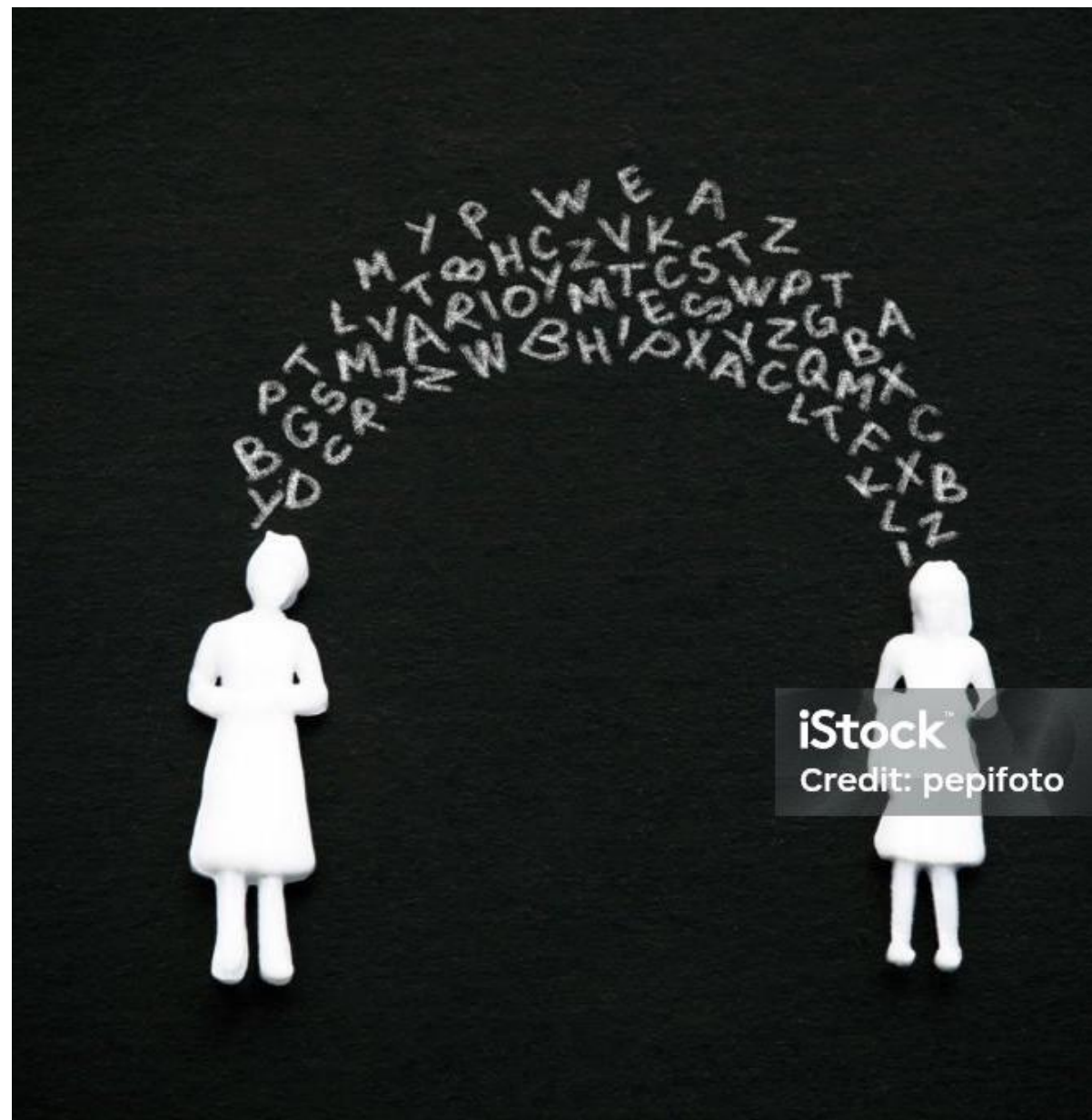

6. Toetusmeetodid ja edasised suunad

- Neuropsühholoogiline hindamine.
- Individuaalsed õppekavad.
- Diferentseeritud õpetamine ja juhised.
- Abitehnoloogia kasutamine (kõnetuvastusprogrammid, õigekirja abivahendid, audioraamatud jm).
- Tugevustel põhinevad lähenemisviisid päheõppimise asemel.
- Koostöö: õpetajad, pered, spetsialistid.
- Paindlik keskkond, mis võimaldab loovust.
- Kaasav hariduspoliitika.

7. Kokkuvõte

- Düsleksia ja andekus moodustavad ainulaadse kognitiivse kombinatsiooni, mis sisaldab nii tugevusi kui ka raskusi.
- Terviklik abi tagab edu.
- Asjakohase toe olemasolu korral on võimalik saavutada silmapaistvaid tulemusi ja edu.

iStock
Credit: pepifoto

Kokkuvõte

Düsleksia ainulaadne profiil

Düsleksia ja andekus loovad ainulaadse ja põneva kognitiivse profiili, mis sisaldab nii tugevusi kui ka raskusi.

Holistiline lähenemine

Terviklik tugi tagab edu.

Asjakohane abi

Asjakohase abi korral on edu saavutatav.

Tugevuste väärtustamine

Düsleksiaga täiskasvanute tugevuste väärtustamine suurendab enesekindlust ja soodustab tõhusate õpikogemuste teket.

References

- Armstrong, T. (2012). *Neurodiversity in the Classroom*.
- Assouline, S. G., & Foley Nicpon, M. (2010). *Gifted Students with Disabilities*.
- Eide, B., & Eide, F. (2011). *The Dyslexic Advantage*. International Dyslexia Association.
- Koifman, J. (2024). *Twice-Exceptional Students and their challenges*. National Association for Gifted Children.
- Reid, G. (2020) *THE DYSLEXIA WORKBOOK FOR ADULTS*. Blackwell 's.
- Reis, S. M., & McCoach, D. B. (2002). *Underachievement in Gifted Students with Learning Disabilities*.
- Shaywitz, S. (2003). *Overcoming Dyslexia*.
- Silverman, L. (2018). *Giftedness 101*.